

Viisikanta-palkinnot 2009

1. Siikalatvan Seurakunta, Siikalatva

Palkinto myönnettiin Pulkkilan kirkon alkuperäisessä asussa säilyttävästä esimerkillisestä restauroinnista ja korjaustyöstä

Pulkkilan kirkkotarhassa on harvinaislaatuinen tilanne; kahden kuuluisan arkkitehdin suunnittelemat eri-ikäiset tapuli ja kirkko. Arkkitehti Josef Stenbäckin suunnittelema Pulkkilan kolmas kirkko rakennettiin vuosina 1908 -1909. Puurakenteisessa ristikirkossa on uusgotiikan ja jugendin tyylipiirteitä. Rakennusmestarina oli Jaakko Jäväjä Haapajärveltä. Kirkossa on istumapaikkoja 673 hengelle. Mikael Toppeliuksen maalaama alttaritaulu on peräisin toisesta kirkosta. Maalaus kuvaa ristiinnaulittua Jeesusta. Maalaus konservoitiin kunnostuksen yhteydessä.

Arkkitehti C.L. Engelin suunnittelema ja Jaakko Kuorikosken rakentama kellotapuli valmistui vuonna 1843. Tapuli on 36 m korkea ja siinä on kaksi kelloa, suurempi vuodelta 1830 ja pienempi 1845.

Vuosina 2007 - 2008 suoritettussa kunnostuksessa kirkko ja tapuli ovat pesseet kasvonsa sekä sisältä että ulkoa. Kunnostuksessa kunnioitettiin arkkitehdin alkuperäistä suunnitelmaa. Kirkon alapohja ja rakenteet olivat toimivan tuuletuksen ansiosta kunnossa, vain joitakin katon koristeita jouduttiin uusimaan. Ryömintätila puhdistettiin roinasta. Kirkon lattiasta poistettiin aiemman remontin jäljeltä muovilaatat ja alkuperäinen jyrävä lankkulattia kunnostettiin ja maalattiin. Kirkon sisäpuolen maalauksessa olemassa olevia koristeaiheita korostettiin väreillä ja kultauksilla. Uudet värit tukeutuvat vanhaan väritykseen suoritettun värinmäärityksen perusteella. Sininen katto kuvaa taivasta, keltainen aurinkoa, penkkien syvä vihreä metsää ja ruskea lattia maata.

Ulkopuolen maalauksessa kirkon ja tapulin eri-ikäisyys tuotiin esille. Kirkon satavuotias peltikatto oli hyvässä kunnossa, se maalattiin ja joitain kohtia paikattiin. Myös ympäristöä kunnostettiin ja mm. liian lähellä seiniä kasvaneita puita kaadettiin.

Korjauksen suunnittelijoina toimivat arkkitehti Matti Klemola ja Kaarina Pilviniemi Arkkitehtitoimisto Klemolasta.

Palkinto nro 47 Piia Vähäsälölle ja Pasi Siipolalle Kalajoella sijaitsevan Kärjän talon perinteitä kunnioittavasta rakennuksen perusparannuksesta

Kalajoen Etelänkylässä sijaitseva Kärjän tila on Suur-Kalajoen historian mukaan syntynyt jo keskiajalla, viimeistään 1400-luvun lopulla. Kärjän tilalla on pitkä virkatalohistoria, vaikka se ajoittain on toiminut myös tavallisena talonpoikaistalona.

Perimätiedon mukaan Kärjän nykyisen päärakennuksen olisi rakennuttanut vuonna 1855 Nils Sandman, joka toimi Kalajoen nimismiehenä vuosina 1813–1860. Rakennusvuosi löytyy kaiverrettuna ullakolle vievien portaiden oviaukosta.

Kärjän päärakennus on tyylipiirteiltään klassismia edustava virkatalo, jossa on kamariparilla laajennettu karoliininen pohjakaava. Rakennus on kookas ja hyvin rakennettu sekä teknisesti että materiaalien osalta. Sisätiloissa on jäljellä alkuperäiset lautakatot, sekä koillispäädyn neljää huonetta lukuun ottamatta leveät, vanhat lattialankut. Ovet ovat pääosin vanhoja kolmipeilisiä pintapeiliovia, kolmessa ovesa on poikkeuksellisen hienot messinkilukot lohikäärmeaiheisiin. Kuistista eteiseen johtava pariovi on edustava; koristelussa on käytetty ruusukeaihetta ja rihlauksia. Talon pihajulkisivulla oleva umpikuisti on todennäköisesti myöhempää tekoa, mahdollisesti 1800-luvun loppupuolelta. Pääoven yläpuolella ollut puolipyöreä ruusuikkuna viittaa uusgotiikkaan.

Piia Vähäsalo ja Pasi Siipola ostivat Pasiin mummolan naapurissa sijainneen Kärjän talon vuonna 2003, vaikka monet kyläläiset eivät enää uskoneet vuodesta 1984 asti autiona olleesta röttelöstä olevan ihmisasumukseksi. Rakennuksen korjaussuunnitelmat laati arkkitehti Antti Pihkala. Kärjän talon kunnostus alkoi perustusten nostolla ja kunnostamisella. Pihan maanpintaa alennettiin reilut puoli metriä, jotta perustukset saatiin esille. Sen jälkeen korjattiin hirsirungon ja alapohjan lahovauriot.

Nämä työt suoritettiin rakennusrestaurointiin erikoistuneen Taisto Vesan toimesta. Rakennuksen kolmiorimahuopakate uusittiin ja ulkoseinät maalattiin pellavaöljymaalilla. Timo Hammar kunnosti Kärjän isokokoiset, sirot ikkunat sekä kuistilta eteiseen johtavan vanhan parioven.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Kärjän talon kunnostustyöt on tehty hyvin tarkasti ja aikaa säästelemättä rakennuksen alkuperäisiä arvoja kunnioittaen ja materiaaleja säilyttäen. Kunnostustöitä tekemään on valittu kokeneita ja ammattitaitoisia henkilöitä, joiden työn jälki on moitteetonta. Vanha, huonokuntoinen autiotalo on muuttunut yhdeksi Kalajokilaakson komeimmista rakennuksista.

2. Sinikka ja Veli Karhihtala, Vihanti

Palkinto myönnettiin Vihannin Lukkaroistenperällä sijaitsevan Autiomäen pihapiirin rakennusten alkuperäisessä asussa säilyttävästä esimerkillisestä korjaustyöstä

Autiomäki sijaitsee Vihannin kunnassa lähellä Pyhäjoen rajaa, Lukkaroistentien päässä. Nykyisen omistajan isoisä on rakentanut Autiomäen 1900-luvun alussa. Rakenteista päätellen pirtti- ja keittiöosa on valmistunut ensin. Se on joko siirretty valmiina rakennuksena tai salvottu jossakin muualla. Perheen kasvaessa rakennusta on jatkettu perikamarilla. Samalla on rakennettu eteinen eli porstua eteläiselle seinustalle ja rakennus on saanut nykyisen ulkomuotonsa. Pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi puoji-tallirakennus, navetan päädyssä ollut heinälato, liiteri, kaksi savusaunaa, lammasmökki ja riihikentällä elosuojarakennus, sekä vähän taaempänä maakellari. Lisäksi pihapiiriin on aikoinaan kuulunut seuraavat puretut rakennukset: navetta, kesänavetta ja pieni mökki. Riihikentällä on ollut riihi, kaksi latoa ja kaksi pientä mökkiä.

Vuonna 1958 pirttiin ja etukamariin on tehty lämpöremonttia, jolloin seiiniin on laitettu halteksilevyt kalkittujen hirsien peitoksi. Samalla on paneloitu pirtin sisäkatto ja laitettu etukamarin kattoon halteksilevyt. Pärekatto on peitetty kolmiorimahuovalla 1960-luvun loppupuolella. Rakennus on ollut aina punaiseksi maalattu. Vuodesta 1967 lähtien rakennus on ollut kesäasuntona. Ennen nykyistä korjausta paikka oli erittäin huonossa kunnossa ”oman onnensa nojassa”. Vuonna 2005 Autiomäki siirtyi Sinikka Karihtalan hallintaan. Hänen ajatuksensa ja unelmansa oli saada syntymäkodin pihapiiri korjatuksi asuttavaan kuntoon. Siinä vaiheessa hän ei osannut kuvitellakaan kuinka laaja ja monivuotinen korjausprojektista lopuksi tulisi.

Kesällä 2005 asuinrakennukseen muurattiin pirttiin takka-hellatulisija ja etukamariin takka, ikkunat kunnostettiin, ulkoseinät maalattiin, pirtin seinät ja lattia maalattiin, etukamarin seinät tapetoitiin ja maalattiin katto sekä rakennuksen ympäristöä puhdistettiin, raivattiin ja siivottiin. Kesällä 2006 kamarien lattiat kunnostettiin, painunutta eteistä nostettiin, asuinrakennuksen huopakate uusittiin sekä rakennettiin puretun navetan paikalle uusi huoltorakennus, jossa on pesutilat, sauna ja saunakamari. Vuosien 2007 ja 2008 kunnostustöitä olivat porstuan panelointi ja maalaus, perikamarin lattian, laipion, seinien ja takan kunnostus sekä vintin sahanpurujen uusiminen. Puoji-tallirakennusta nostettiin ja sen lahovaurioista vuorilaudoitusta osin uusittiin ja maalattiin. Savusauna kengitettiin ja korjattiin sisältä ja rakennettiin aita tien reunaan.

Kaikki muuraukset, rakennustyöt, puiden kaadon ja kuljetukset, osin tavaran hankinnan ym. monet pienemmät työt on yksin tehnyt muurari-kirvesmies Tommi Somero Pattijoelta Kopsasta. Hän on ollut korvaamaton auttaja ja työntekijä, joka on innostanut ja itse ollut innostunut työstään.